

SUMMARY

Yeremenko Inna, Sbruieva Alina. Quality assurance of doctoral training in the context of the development of the European higher education area.

The study characterizes the peculiarities of development of the international cooperation in quality assurance (QA) of doctoral training in the context of EHEA development. Chronological analysis of documents of collective subjects of the Bologna process made it possible to find out the factors, principles, directions, forms and trends of the internationalization of the process of doctoral training in EHEA.

It is revealed that formation of the normative principles of doctoral training is related to the approval of "Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)" (Bergen, 2005). Further development of the international co-operation in the QA of doctoral training was acquired during a series of Ministerial Meetings of the Bologna Process Participants (London (2007), Leuven (2009), Bucharest (2012), Yerevan (2015). Clarification of the specifics of QA of doctoral training was made due to the approval of its fundamental principles (Salzburg I), which stated that the key component of the doctoral program is research, which is an integral part of the University's research programs.

The institutional framework for European cooperation in the field of QA of doctoral training has become the international professional network of providers of doctoral programs EUA-CDE. Its participants initiated a series of research on the most pressing problems of doctoral training in EHEA.

The study stated that the result of the development of international cooperation in the field of study is the internationalization of QA processes, formation of the European dimension of QA of doctoral training, which has both quantitative characteristics (indicators of the quality of the educational program and research), and qualitative (features of the quality culture of the doctoral training).

The systematic and logical analysis of the normative bases and the actual state of the investigated process in Ukraine made it possible to highlight problems and identify prospective ways of participation of the Ukrainian higher education system in shaping the European dimension of QA in doctoral training.

Key words: *doctoral training, doctoral education, doctoral programme, quality assurance, Bologna process, international cooperation, internationalization, European area of higher education.*

УДК 37.04:340.6

Лариса Зуєва

Одеський національний політехнічний університет

ORCID ID 0000-0001-5092-3012

DOI 10.24139/2312-5993/2017.10/103-113

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРОФЕСІЙНИХ СУДДІВ У СИСТЕМІ СУДДІВСЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ І КАНАДИ

У статті розкрито методологічні засади психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти України і Канади. Автором на основі аналізу фахової літератури доведено, що сьогодні немає дійсного глобального інструменту щодо стандартизації змісту підготовки й відбору професійних суддів у

суддівській системі, яка б об'єднувала всіх учасників. Це пояснюється відмінностями в історичному аспекті, устрої судових систем держав. Результатом дослідження стало визначення тринадцяти якостей, які можна згрупувати у три блоки: розуміння людських відносин; оволодіння судовими методами; екологічний та управлінський аналіз. Таким чином, саме передача професійних прийомів та цінностей є основою принципів суддівської освіти.

Ключові слова: суд, суддівська освіта, саморегуляція, педагогічна майстерність, психолого-педагогічні техніки, людські відносини, управлінський аналіз, інтерактивне навчання, тренінг, дистанційне навчання.

Постановка проблеми. Аналіз наукових джерел, інноваційної вітчизняної практики та досвіду психолого-педагогічної підготовки суддів у системі суддівської освіти цивілізованих країн сучасності, а також соціальні виклики суспільства, що стрімко змінюється на всіх його рівнях, зумовив необхідність переосмислення змісту психолого-педагогічної підготовки в системі суддівської освіти в Україні.

Науковці і практики єдині у визнанні, що сильна, незалежна судова влада здатна справляти істотний, всебічний вплив на життєдіяльність держави, тому значення процесу формування високопрофесійного суддівського корпусу для здійснення справедливого правосуддя важко переоцінити. Цей процес, як стверджують дослідники, передбачає забезпечення суддівської освіти науково-викладацькими кадрами, удосконалення науково-методичної та педагогічної діяльності. Тому спільна наукова й освітня діяльність установ є необхідністю. Натомість, нині існує коло проблем щодо узгодження і застосовності принципів психопедагогічної теорії комунікації й так званої «універсалістської макроетики» [1], до суддівської діяльності як такої та до низки її сфер – зокрема (оскільки дієвість цих принципів ускладнюється нормативними, адміністративними, державними й політичними та іншими чинниками, що здатні скласти противагу вищеназваним принципам).

Мета статті – визначення змісту та важливості психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти України і Канади.

У процесі дослідження нами з'ясовано, що в основу конструктивної підготовки професійних суддів закладено принципи практичної спрямованості та орієнтованості на глибоке оволодіння кандидатом уміннями й навичками, необхідними при здійсненні правосуддя – засади, які визнані та широко використовуються в міжнародній практиці. Принципами психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти виступають: науковості, системності, єдності раціонального та емоційного, єдності предметного й особистісно-орієнтованого вивчення психолого-педагогічної науки, єдності емпіричного і теоретичного знання, доступності, наочності, активності, зв'язку вивчення психології та педагогіки з життям та практикою.

Аналіз актуальних досліджень. Принагідно зауважимо, що словосполучення «освіта дорослих» поєднує, деякою мірою, взаємовиключні поняття. Адже сутністю освіти є єдність навчання і виховання, а дорослий є людиною, яка вже досягла повноліття, здобула освіту і користується всіма громадянськими правами [2]. Така освіта виявляється ефективною тільки за умови врахування плюралізму інтересів і поглядів інших. Тому освіта дорослих і визначається як виключно добровільна. Передачу, трансляцію інформації про знання і вміння, цінності та принципи дорослий може прийняти, а може й відхилити [3]. Теоретичні міркування про освіту дорослих залежать від методології сучасної андрагогіки (від грецьк. – доросла людина) – теорії навчання дорослих, підґрунтям якої виступає ідея про невтручання, але стимулювання внутрішніх сил (мотивації) дорослої людини до самонавчання, до збільшення її освітніх потреб [4]. Адже екстраполяція системи початкової, середньої та вищої освіти на сферу освіти дорослих неможлива [2].

До проблеми розвитку освіти дорослих в Україні й застосування андрагогічного підходу в системі професійної освіти зверталися в своїх працях багато вчених (С. Болтівець [5], О. Дем'янчук [6], Л. Лісіна [7] та ін.). Так, С. Болтівець наполягає на ролі освіти, місії андрагогіки як теорії та методики суспільної просвіти в розвитку можливостей адаптації дорослої людини до умов життя суспільства, які невинно ускладнюються [5, с. 11].

У дослідженні С. І. Змійова [8] небезпідставно наголошується на протиріччі між практикою навчання дорослих, у якій на емпіричному рівні використовувалися інші, ніж у навчанні недорослих, підходи до організації навчання. С. О. Філін обґрунтовує андрагогічний підхід до організації професійного навчання персоналу підприємства [9]. Існує думка [8, с. 77], що андрагогіка є дороговказною ниткою Аріадни сучасної людини, яка прагне розв'язати наявні сучасні проблеми за допомогою навчання.

На наше переконання, центральною ідеєю андрагогіки як інноваційної освіти є неперервне усунення невизначеності статусу людини в світлі пізнавальних і діяльнісних практик упродовж усього життя, а також виявлення й розкриття все більш глибоких вимірювань її самості, нових глибин і масштабів її буття. Як зауважує М. Аكوпова, на сьогодні інноваційну освіту варто розглядати як «системну сукупність освітніх процесів, заснованих на активному застосуванні новітніх інформаційних та організаційно-педагогічних технологій, що передбачає впровадження теоретичних, практичних та педагогічних інновацій» [10, с. 150]. Специфікою інноваційної освіти є формування особистості, яка компетентно, ефективно і креативно актуалізується в усіх сферах суспільного життя. Саме в цьому аспекті андрагогіка спирається на знання з акмеології.

Відомо, що за своїм змістом акмеологія є новою наукою, що розробляє методологію, технології та практичні засоби, що забезпечують реальне

вдосконалення людини. Розробники теорії андрагогіки в Україні (О. Пехота, В. Пуцов, Л. Набока) вважають, що «об'єднуючим методологічним елементом андрагогіки та акмеології є категорія дорослого суб'єкта, що розкриває сенсожиттєві якості особистості, її творчу інтуїцію, ініціативу й акмеологічні резерви» [11, с. 12–13]. Завдяки актуалізації цих якостей особистість досягає високого рівня професіоналізму та креативної майстерності. Наприклад, Ю. Калиновський [12] аналізує андрагогіку як дисципліну, що дозволяє дорослим, які готуються до соціальної професійної творчості, виховувати здатність до самостійного й відповідального мислення. Відповідно, стратегічною метою андрагогіки є відкриття нових технологій освіти, самоосвіти, виховання та вдосконалення дорослої людини, а також їх інтенсивне впровадження в соціально-педагогічну практику.

Як переконують результати проведених у цьому ракурсі досліджень, формування андрагогічної компетентності педагога тісно пов'язано з формуванням його «індивідуальної філософії» (професійного кредо) відносно процесу навчання. На думку Р. Хемстри – представника гуманістичної концепції [13], базовим фундаментом андрагогічного кредо є сконцентрованість навчального процесу на дорослому, створенні умов для навчання та досягненні дорослим максимального успіху. Водночас, як зауважують науковці, надзвичайно важливим є, поряд із професійними якостями андрагога, наявність у нього індивідуального стилю, тобто характеру мовлення, оригінального мислення, поведінки тощо та таких якостей, як трансцендентність (розуміння власної, індивідуальної, комунікативної та загальної культури як основи вдосконалювання), ставлення до навчальної ситуації не як до контролю, а як до здатності зрозуміти, чим я можу бути корисний дорослим; толерантність (позиція терпимого ставлення до дорослого, до його ціннісного світу, погляду); емпатійність (уміння емоційно «підключатися» до особистості дорослого учня, «відчувати» кожного свого учня й емоційно відгукуватися на його проблеми, запити, почуття); конгруентність (знання власного світу почуттів і прийняття себе як особистість, що розвивається, має право на помилку); рефлексивність (активне й відсторонене спостереження за своєю діяльністю, готовність до її перегляду, до різноманіття реакцій у взаємодії з дорослими, до стосунків, спрямованих на контакт із дорослими); автономність.

Методи дослідження. На основі аналізу наукових та практичних досліджень у процесі впровадження результатів у практичну діяльність судді-викладача було доведено, що компонентами психолого-педагогічної підготовки професійних суддів слід вважати: розвиток психологічної культури судді, психолого-педагогічну компетентність судді, усвідомлення свого внутрішнього потенціалу, сильних і слабких сторін своєї особистості. Фазами психолого-педагогічної підготовки виступають: адаптація,

індивідуалізація, інтеграція. Установлено, що ці фази охоплюють: психофізичні властивості особистості; психічні стани; психічні процеси.

Виклад основного матеріалу. Ми вважаємо, що сутність педагогічної взаємодії між суб'єктами психолого-педагогічної підготовки з позицій андрагогіки охоплює: 1) установлення відносин довіри на основі визнання іншої людини особистістю; 2) відвертість, щирість власної поведінки суб'єктів, відповідність думок – почуттям, словам – невербальним діям – конкретній ситуації; 3) надання суб'єктам свободи висловлення думок, почуттів, участі у прийнятті рішень тощо.

Всебічний аналіз систем суддівської освіти 20 країн світу та порівняння схожих і відмінних ознак суддівської освіти України та Канади дозволяє зробити висновок, що загальним правилом відбору суддів, яке часто може навіть не отримувати розгорнутого визначення в законодавстві, виступає урахування особистих якостей кандидатів. Адже суддя повинен мати не тільки високу кваліфікацію, а й відповідні моральні якості, провідною серед цих якостей визнано доброчесність.

Суддівська освіта саме Канади є невід'ємним прикладом для ефективною та стабільною судовою реформи в багатьох країнах.

Національний суддівський інститут Канади (National Judicial Institute – NJI) був створений у 1988 році. Одним із головних понять, визначених NJI після його створення стало поняття соціального контексту (social context). Починаючи ще з кінця 1980-х, років Західний Суддівський освітній центр (Western Judicial Education Centre – WJEC) почав готувати матеріали, що виявилися революційними в аспекті способів підготовки суддів із питань соціального контексту галузі суддівської освіти Канади.

Початковий етап становлення системи суддівської освіти в Канаді закінчився у 1995 році, коли мандат Західного Суддівського освітнього центру (WJEC) підійшов до кінця. До піонерської роботи WJEC суддівська освіта в Канаді була значною мірою зосереджена тільки на основних правових питаннях і основними формами навчання були тривалі лекційні заняття для великих груп суддів. Проблеми соціального контексту розглядалися побіжно. Але було доведено, що соціальний контекст не можливо опанувати у процесі групової лекції: це не просто предметна область, яка може бути представлена таким чином. До цієї роботи були залучені як науковці, так й члени колегії адвокатів.

Констатується, що визнаючи основоположну важливість соціального контексту суддівської освіти, у 1994 Канадська Судова Рада (CJC) прийняла резолюцію, що закликала до розробки питань соціального контексту в суддівській освіті, вивчення якого було би «всеосяжним, глибокими і заслуговувало на довіру», а також включало аспекти рівності рас і статей. Система вивчення соціального контексту ґрунтується на «трьох китах», «трьох стовпах» принципів: перший передбачає: саме судді навчають

суддів, що може привести до розвитку суддівської освіти – перший стовп; у той час керівники громадських організацій та вчені служитимуть у якості двох інших стовпів у створенні основи для всебічної суддівської освіти. Оскільки опанувати соціальний контекст суддівської освіти необхідно самим суддям, які мають юридичну вищу освіту і тому не можуть бути досвідченими фахівцями-експертами в соціально-культурних та психолого-педагогічних питаннях, доведено, що залучення експертів із цих галузей знань є принципово-важливим і дозволяє розглядати питання різноманітності, а також усунути недоліки та урахувати відмінності, щоб допомогти вивчити питання соціального контексту суддями.

Освітній проект соціального контексту Канади (Social Context Education Project SCEP) був розділений на два етапи: перший передбачав вивчення багатопротипового соціального контексту Консультативним комітетом, розробку та презентацію пілотних програм вивчення соціального контексту у трьох судах різних провінцій; другий етап почався з консультацій NJI, які мали на меті обговорення щодо досягнень першого етапу і встановлення пріоритетів для наступного етапу. Наразі «десять принципів соціального контексту суддівської освіти» стали обов'язковими в Канаді і слугують моделлю для збереження та інтеграції соціального контексту суддівської освіти в усіх формах професійної підготовки суддів. А саме: 1. Судове керівництво. 2. «Три стовпи» інтегрованого соціального контексту судової освіти. 3. Стійка інтеграція соціального контексту. 4. Специфіка введення і актуальність. 5. Оцінка потреб. 6. Зосередження на ролі судді. 7. Кваліфіковані розробники і команда. 8. Ефективна програма і розробка навчального плану. 9. Принципи навчання дорослих для суддів. 10. Оцінка і зворотній зв'язок.

Психолого-педагогічна підготовка професійних суддів є вельми значущою, адже така підготовка має позитивний вплив на розвиток їх особистісних властивостей, зокрема здатності до самоосвіти, комунікабельності, професійної спрямованості. Така підготовка в системі суддівської освіти Канади має два варіанти: короткий варіант психолого-педагогічної підготовки – сесія складається з 12–15-ти занять (від 24 до 30 годин) та програма розширеного супроводу – складається з 35 сеансів (70 годин). Така програма розрахована на 12 тижнів (3 заняття на тиждень). Коротка програма може бути опанована за 5 тижнів. Це багатогранна програма, яка містить такі блоки навчання: а) програми як інтелектуально-когнітивний розвиток уваги, пам'яті тощо, управління гнівом, релаксаційне тренування, техніки вербальної та невербальної взаємодії; б) навчання соціальних навичок, подолання конфліктних ситуацій; с) менеджмент, тренінг із вирішення особистісних проблем, підвищення мотивації, усвідомлення власних цінностей. Констатується перевага програм «Навички та спілкування

суддів» – програми розвитку навичок та комунікації для новопризначених суддів та освітньої програми «Нові судді».

Український шлях формування системи суддівської освіти розпочався у 2010 році. Так, 21 грудня 2010 року рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на виконання вимог Закону України «Про судоустрій і статус суддів України», для проведення активної роботи щодо налагодження процедури забезпечення формування якісного суддівського корпусу, було створено Національну школу суддів України (НШСУ) – державну установу, науковий заклад та методичний центр суддівської освіти. Чинний Закон України «Про судоустрій і статус суддів» вперше на законодавчому рівні закріпив базові стандарти підготовки професійних суддів та відкрив широкі можливості для участі суддівської спільноти у створенні власного науково-методичного центру. Обґрунтовується, що такі стандарти закріплені в низці положень: 1) НШСУ створена при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України і здійснює свою діяльність відповідно до Закону та статуту, що затверджується Вищою кваліфікаційною комісією суддів України; 2) на НШСУ не поширюється законодавство про вищу освіту; 3) НШСУ є державною установою зі спеціальним статусом, що забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи та здійснює науково-дослідну діяльність.

Освітні установи України і Канади – Національна школа суддів України (НШСУ) та Національний суддівський інститут Канади (NJI) – є спорідненими організаціями, завданням яких є забезпечення ефективної професійної підготовки суддів у своїх країнах. Канадські судді та інші учасники проекту прагнуть зрозуміти потреби української сторони й бути корисними.

Ключовими аспектами НШСУ на сьогодні виступають: оперативне планування та подальші практичні дії щодо розробки нових навчальних програм і курси для суддів, призначених на посаду вперше; організаційний розвиток – курси з розвитку педагогічних та управлінських навичок для суддів – викладачів і працівників НШСУ; залучення суддів до розроблення й викладання курсів; дистанційне навчання та розробка електронних ресурсів. Відбувається продовження роботи над розробкою курсів і програм. Ефективна інтерактивна освіта суддів у НШСУ складається з трьох компонентів: суддівських навичок, які дозволяють добре виконувати свою роботу, наприклад, вести судові засідання, складати судові рішення; знань права, як матеріального, так і процесуального, та вміння їх застосувати, наприклад, при оцінці доказів; соціального контексту розуміння, як інші сприймають судовий процес та судові рішення, чи вони відчують себе почутими?

Проведений аналіз дозволив дійти висновку, що, не зважаючи на увагу суддів та науковців до питань психолого-педагогічної підготовки в системі суддівської освіти, її практична реалізація у професійній підготовці в Україні є вкрай обмеженою. Існує виражена суперечність між потребою в

такій підготовці, та недостатнім станом її задоволення у вітчизняних умовах. Потребують подальшого вдосконалення ще й зміст та форми реалізації такої підготовки.

Зміст психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти України доцільно розглядати у двох напрямках: по-перше, для забезпечення достатнього особистісного розвитку суддів необхідно розширювати склад психолого-педагогічних дисциплін НШСУ: окрім дисциплін психологічної тематики, передбачати вивчення педагогічних дисциплін: «Основи самоосвіти», «Риторика», «Психологія діяльності та навчальний менеджмент», «Професійна педагогіка», «Педагогічна майстерність» тощо; по-друге, звернути посилену увагу на вибір і підготовку викладачів до такої діяльності.

Установлено, що серед першочергових заходів, які є викликом сьогодення для НШСУ в аспекті психолого-педагогічної підготовки професійних суддів, насамперед, доцільно розробити цілісну програму, у межах якої необхідно сформулювати інституційний потенціал НШСУ як єдиного та провідного науково-методичного центру, здатного повною мірою задовольнити потреби суддів у психолого-педагогічній підготовці та підвищенні кваліфікації на основі використання сучасних психолого-педагогічних технологій та методик.

Для цього першечерговими завданнями є вдосконалення системи підготовки кандидатів на посаду судді, яка б забезпечувала судову систему України високопрофесійними фахівцями з об'єктивно оціненим рівнем особистих і моральних якостей, здатними чесно, неупереджено та об'єктивно здійснювати в майбутньому судочинство; розширення переліку психолого-педагогічних дисциплін НШСУ; побудова ефективної моделі співпраці НШСУ та всього суддівського корпусу, залучення найкращих та найдосвідченіших суддів до викладання, що володіють педагогічними навичками, педагогічною майстерністю.

Виходячи з того, що навчання у НШСУ здійснюється суддями та експертами з кожної дисципліни, викладачів доцільно відбирати з числа найкращих у своїй професії, органом, який є відповідальним за навчання, з урахуванням знання суддею предметів, які він викладає, навичок викладання та педагогічної майстерності.

Висновки. На основі аналізу фахової літератури доведено, що сьогодні немає дійсного глобального інструменту, чи будь-якої загальноприйнятої міжнародної хартії щодо стандартизації змісту підготовки та відбору професійних суддів у суддівській системі, яка б об'єднувала всіх учасників. Як це не парадоксально, така ситуація фактично не є результатом відсутності консенсусу. Це пояснюється відмінностями в історичному аспекті, устрої судових систем держав. Наприклад, Французька національна школа суддів, з нагоди її останньої великої реформи, розробила визначення переліку

особистісно-професійних якостей суддів. Ці тринадцять якостей можна згрупувати в три блоки: розуміння людських відносин; оволодіння судовими методами; екологічний та управлінський аналіз. Таким чином, саме передача професійних прийомів та цінностей є основою принципів суддівської освіти.

Натомість, Європейський вектор державотворення, обраний Україною, обумовлює гостру потребу в адаптації законодавства України в секторі юстиції до *acquis communautaire* ЄС, зокрема в частині запровадження стандартів суддівської освіти як важливої складової покращення якості та ефективності національного судочинства, підвищення довіри громадськості до правосуддя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Семенова, А. В. (2009). *Теоретичні і методичні засади застосування парадигмального моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів* (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04) (Semenova, A. V. (2009). *Theoretical and methodological foundations of application of paradigm modeling in the training of future teachers* (DSc thesis).
2. Лук'янова, Л. Б. (2009). Провідні особливості навчання дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1, 72–80 (Lukianova, L. B. (2009). *Leading Features of Adult Education. Adult Education: Theory, Experience, Prospects*, 1, 72–80).
3. Зуб, М. Я. (2011). *Використання андрагогічного підходу при організації самостійної підприємницької діяльності на регіональному ринку праці Поділля* (Zub, M. Ya. (2011). *The use of the andragogical approach in the organization of self-entrepreneurial activity in the regional labor market of Podillia*). Retrieved from: http://mev.khnu.km.ua/load/mizhnarodna_naukovo_praktichna_internet_konferenc
4. Болтівець, С. І. (2010). Психологічна місія андрагогіки як теорії і методики суспільної просвіти та ціложиттєвого самовдосконалення людини. *Педагогічний процес: теорія і практика*, Вип. 3, Ч. 1, 7–13 (Boltivets, S. I. (2010). *Psychological mission of andragogy as a theory and method of public education and lifelong self-perfection of a person. Pedagogical process: theory and practice, Issue 3, Part 1, 7–13*).
5. Дем'янюк, Т. Д. (2000). *Опорні схеми з теорії і методики виховання*. Київ – Рівне (Demianiuk T. D. (2000). *Support schemes on the theory and methodology of upbringing*. Kyiv – Rivne).
6. Лісіна, Л. О. (2016). Реалізація андрагогічного підходу в умовах магістратури. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 480–489 (Lisina, L.O. (2016). *Realization of the andragogical approach in the conditions of the magistracy. Pedagogy of the formation of a creative person in higher and secondary schools*, 480–489).
7. Змеєв, С. И. (2000). *Становление андрагогики: развитие теории и технологи обучения взрослых* (автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01) (Zmeiov, S. I. (2000). *Formation of andragogy: development of the theory and technology of adult learning* (DSc thesis abstract).
8. Филин, С. А. (2005). *Андрагогический подход к построению системы профессионального обучения персонала предприятия* (дис. ... доктора пед. наук: 13.00.08) (Filin, S. A. (2005). *Andragogical approach to the construction of the system of vocational training of personnel of the enterprise* (DSc thesis).
9. Аكوпова, М. А. (2010). Проблема актуализации инновационного (творческого) мышления в системе постдипломного образования. *Науч.-технич. ведомости СПб. государственного политехнического университета*. 105, 148–152 (Akopova, M. A.

(2010). The problem of actualization of innovative (creative) thinking in the system of postgraduate education. *Scientific-technical bulletin of St. Petersburg state polytechnic university*, 105, 148–152).

10. Пехота, О. М. (2006). *Андрогогічні проблеми у підготовці викладачів для системи післядипломної освіти*. Видавничий дім «Букрек» (Pekhot, O. M. (2006). *Andragogical problems in the training of teachers for the system of postgraduate education*. Publishing House “Bukrek”).

11. Калиновский, Ю. И. (2000). Введение в андрагогику. *Мобильность педагога в образовании взрослых* (Kalynovskiy, Yu. I. (2000). Introduction to andragogy. *Mobility of a Teacher in Adult Education*).

12. Hiemstra, R. (1994). Lifelong education and personal growth. In A. Monk (Ed.), *The Columbia retirement handbook*. N.Y : Columbia University Press.

РЕЗЮМЕ

Зуева Лариса. Методологические основы психолого-педагогической подготовки профессиональных судей в системе судейского образования Украины и Канады.

В статье раскрыты методологические основы психолого-педагогической подготовки профессиональных судей в системе судейского образования Украины и Канады. Автором на основе анализа профессиональной литературы доказано, что сегодня нет действенного глобального инструмента для стандартизации содержания подготовки и отбора профессиональных судей в судейской системе, которая бы объединяла всех участников. Это объясняется различиями в историческом аспекте, устройстве судебных систем государств. Результатом исследования стало определение тринадцати качеств, которые можно сгруппировать в три блока: понимание человеческих отношений; овладение судебными методами; экологический и управленческий анализ. Таким образом, именно передача профессиональных приемов и ценностей является основой принципов судейской образования.

Ключевые слова: суд, судейское образование, саморегуляция, педагогическое мастерство, психолого-педагогические техники, человеческие отношения, управленческий анализ, интерактивное обучение, тренинг, дистанционное обучение.

SUMMARY

Zuieva Larysa. Methodological foundations of psychological-pedagogical training of professional judges in the system of judicial education of Ukraine and Canada.

The article reveals the methodological foundations of psychological-pedagogical training of professional judges in the system of judicial education of Ukraine and Canada. The author, based on the analysis of professional literature, has proved that today there is no real global instrument for standardizing the content of training and selection of professional judges in the judiciary system, which would unite all the participants. This is due to differences in the historical aspect, the structure of the judicial systems of states. The result of the study was the definition of thirteen qualities, which are grouped into three blocks: an understanding of human relationships; mastery of court methods; environmental and managerial analysis. Thus, the transfer of professional techniques and values is the basis of the principles of judicial education.

First of all, it is expedient to develop a coherent program in the framework of which it is necessary to form the institutional capacity of the NSJU as the only and the leading scientific and methodological center capable to fully satisfy the needs of judges, among the immediate measures that are a challenge for the present day for the NSJU in the aspect of psychological-pedagogical training of professional judges. In psychological-pedagogical

training and improvement of qualification on the basis of the use of modern psychological-pedagogical technologies and techniques.

For this purpose, the primary tasks are to improve the system of training candidates for a position of judge, which would provide the judicial system of Ukraine with highly professional specialists with an objectively assessed level of personal and moral qualities that can honestly, impartially and objectively carry out judicial proceedings in the future; extension of the list of psychological and pedagogical disciplines of the NSJU; building an effective model of cooperation between the NSJU and the entire judicial corps, attracting the best and most experienced judges to teaching, having pedagogical skills.

Based on the fact that training at the NSJU is carried out by judges and experts in each discipline, it is advisable for the teachers to choose among the best in their profession the body, responsible for training, taking into account the judge's knowledge of the subjects he teaches, teaching skills and pedagogical skills. Based on the analysis of professional literature, it has been proved that today there is no real global instrument, or any generally accepted international charter, to standardize the content of training and selection of professional judges in the judiciary system, which would unite all the participants. Paradoxically, this situation is not actually the result of a lack of consensus. This is due to differences in the historical aspect, the structure of the judicial systems of states.

For example, the French National School of Courts, on the occasion of its last major reform, has developed a definition of a list of the personal and professional qualities of judges. These thirteen qualities can be grouped into three blocks: an understanding of human relationships; mastery of the court methods; environmental and managerial analysis. Thus, the transfer of professional techniques and values is the basis of the principles of judicial education. Instead of this, the European vector of state-building chosen by Ukraine prompts the urgent need for adaptation of Ukrainian legislation in the justice sector to the acquis communautaire of the EU, in particular in regards to the introduction of standards for judicial education as an important component in improving the quality and efficiency of national judiciary system, and increasing public confidence in judiciary system.

Key words: *court, judiciary education, self-regulation, pedagogical mastery, psychological-pedagogical techniques, human relations, managerial analysis, interactive learning, training, distance learning.*

УДК 37.015.311:159.925

Марія Лещенко

Університет Яна Кохановського (Польща)

ORCID ID 0000-0003-4121-565X

Вікторія Гринько

Донбаський державний педагогічний університет (Україна)

ORCID ID 0000-0001-9834-7181

DOI 10.24139/2312-5993/2017.10/113-131

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ МНОЖИННОГО ІНТЕЛЕКТУ ГОВАРДА ГАРДНЕРА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті схарактеризовано сутність теорії множинного інтелекту Г. Гарднера, розвиток основних її положень, зарубіжний досвід її впровадження в освітні практики. За Г. Гарднером, кожна особистість має множину видів